

POLITIČKOGEOGRAFSKI ASPEKTI HRVATSKO-SLOVENSКИH ODNOSA U RAZDOBLJU 1991-2000

Mladen Klemenčić*

Izvlaček

Sodelovanje dveh sosednjih držav je nujnost v mednarodnih odnosaх. Prvih deset let neodvisnosti Hrvaške in Slovenije je bilo v znamenju določanja državne meje. Skupna komisija je za večino meje dosegla soglasje, še vedno pa je nekaj nevklajenosti in seveda nerešeno vprašanje meje na morju. Stališča o morski meji se danes bolj razhajajo kot na začetku pogovorov, razlike pa so posledica spremenjenih naravnogeografskih razmer ter različnega političnega stanja v obeh državah. Na mednarodnem področju imata obe državi podobne cilje, ravni njihove uresničitve pa sta različni. Pri evropski integraciji Slovenija močno prednjači. Ne glede na probleme imata obe državi pogoje, da razvijeta prekomejno sodelovanje. Za to zgodovina daje dobre osnove, a prebivalstvo obmejnih območij podpira reševanje problemov in izboljšanje bodočega sodelovanja.

Ključne besede: mednarodna meja, prehodnost meje, geopolitična percepcija

POLITICO-GEOGRAPHICAL ASPECTS OF CROATIA- SLOVENIA RELATIONS IN THE 1991-2000 PERIOD

Abstract

Relations between Croatia and Slovenia during the first ten years after gaining independence have been dominated by issue of delimitation of international border. In spite of the fact that joint boundary commission managed to resolve disputes along almost entire length of the land border, there are several disputed points remaining as well as unresolved issue of maritime delimitation. Regardless of existing problems, there are favourable conditions to develop intensive cross-border cooperation. Historical inheritance provides fruitful grounds, while population of border regions continuously supports cross-border cooperation.

* Mr., Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, Hrvatska

Foreign policy aims of Croatia and Slovenia are the same, but two countries have not been equally successful in fulfilling them. At the moment Slovenia has been much more advanced than Croatia in the European integration processes.

Key words: international border, border permeability, geopolitical perception

Delimitacija granice

Hrvatska i Slovenija apostrofirale su pitanje međusobne državne granice već u odlukama o uzajamnom priznanju u lipnju 1991. Obje strane priznale su tada jedna drugu u okviru "postojećih granica". Ubrzo nakon priznanja zajedničko je međudržavno povjerenstvo pristupilo delimitaciji državne granice, a predviđeno je da nakon delimitacije uslijedi i demarkacija odnosno obilježavanje granice na terenu. Iako je zajednički rad na delimitaciji započeo 1992, osam godina kasnije taj posao nije priveden kraju. U više navrata dužnosnici su isticali da je delimitacija praktički završena, no tijek zbivanja obično bi pokazao da je otvorenih pitanja i neusuglašenih točaka na granici ipak više nego se javno govorilo.

Najveća kriza u razgovorima oko granice izbila je u jesen 1994. oko četiri zaseoka južno od rijeke Dragonje te oko točke na kojoj kopnena granica izbija na morsku obalu. U tih završnih 7 ili 8 kilometara, zapadno od graničnog prijelaza Kaštel/Dragonja, granica je prema hrvatskom viđenju identična sa kanalom svetog Odorika, sadašnjim glavnim tokom Dragonje. Prema slovenskom viđenju granica ide nekoliko desetaka ili stotinjak metara južnije od kanala svetog Odorika i prati crtu dodira aluvijalne ravnice i vapnenačke padine odnosno katastarsku među nekadašnje općine Piran III.

No glavni granični problem ipak nije vezan uz granicu na kopnu. Najveći i najčešće spominjani granični problem u odnosima Hrvatske i Slovenije je maritimno razgraničenje. Riječ je o razgraničenju nekad zajedničkog, jugoslavenskog teritorijalnog mora. Sporazum o razgraničenju između Italije i Jugoslavije u Tršćanskom zaljevu postignut je 1975. kao dio Osimskog sporazuma. Tome sporazumu prethodio je sporazum iz 1968. kojim su Italija i Jugoslavija dogovorile razgraničenje epikontinetskog pojasa duž Jadrana. Novim sporazumom 1975. dogovoreno je razgraničenje od najsjevernije točke obuhvaćene sporazumom 1968. do točke gdje je jugoslavensko-talijanska,

današnja slovensko-talijanska granica izbijala na morsku obalu. S obzirom na zemljopisnu situaciju i dimenzije akvatorija u Tršćanskom zaljevu, morske vode i s jedne i s druge strane granice dobile su status teritorijalnoga mora, što znači da je granična crta po svom statusu prava državna granica, međunarodnopravno istovjetna kopnenoj, dok granica epikontinentskih pojasa južnije u Jadranu, međunarodnopravno gledajući, ipak nije prava državna granica.

Hrvatsko stajalište glede maritimnog razgraničenja prilično je jasno. Hrvatska polazi od činjenice da kopnena granica, bez obzira na spomenute razlike u interpretaciji, izbija na obalu unutar zaljeva. U zaljevu su, dakle, dvije obalne države i obje imaju pravo na dio zaljevskog akvatorija. Pozivajući se na članak 15. Konvencije o pravu mora UN, Hrvatska favorizira podjelu zaljevskog akvatorija po crti sredine. Međutim, hrvatski pregovarači više su puta isticali volju da razgovaraju i o drugačijoj podjeli akvatorija. Uvažavajući činjenicu da Slovenija raspolaže s relativno kratkom obalom te da su zaljev gospodarski uglavnom koristili stanovnici Pirana, Hrvatska je bila voljna razmotriti i podjelu akvatorija kojom bi veći dio pripao Sloveniji. Samo razgraničenje unutar zaljeva za Hrvatsku, dakle, nije presudno, međutim Hrvatska nije voljna ostati bez imalo akvatorija u zaljevu. Svakako najvažniji detalj za Hrvatsku jest zadržati izravnu granicu hrvatskog teritorijalnog mora s talijanskim teritorijalnim morem, a to je moguće postići jedino u dijelu akvatorija koji je trenutačno predmet spora između Hrvatske i Slovenije. Pritom treba imati na umu da granica epikontinentskog pojasa koju Hrvatska dijeli s Italijom, nije prava državna granica. Budući da Hrvatska nema kopnenu granicu s Italijom, ona može s Italijom graničiti jedino u Jadranskom moru te na taj način ostvariti i izravan granični dodir s nekom od članica europske petnaestorice.

Slovenska strana bila je manje jasna u iznošenju svojih prijedloga. Umjesto da iznesu konkretan prijedlog razgraničenja, slovenski su pregovarači češće i radije isticali neka opća načela. Ta načela sadržana su u dokumentu slovenske vlade iz travnja 1993. nazvanom Memorandum o Piranskom zaljevu: "Slovenija se zauzima za očuvanje cjelovitosti Piranskog zaljeva pod njezinim suverenitetom i jurisdikcijom i za izlaz na otvoreno more na temelju dopuštenih kriterija međunarodnoga prava i uvažavanja specifične situacije Republike Slovenije". Sa slovenske strane često se isticalo kako je Memorandum obvezan

za sve slovenske dužnosnike te da nitko nema pravo pristati na rješenje koje bi bilo "ispod" zahtjeva iz Memoranduma.

Ako se stajalište iz Memoranduma aplicira na zemljopisnu zbilju, ispada da Slovenija zahtijeva ne samo cijeli Piranski zaljev nego i dio akvatorija neposredno ispred poluotoka Savudrije koji po svim zakonitostima razgraničavanja na moru pripada Hrvatskoj. Takav zahtjev u Hrvatskoj se opetovano kvalificirao kao neprihvatljiv tako da u pregovorima uglavnom nema napretka bez obzira na nekoliko pokušaja obje strane da se prevlada zastoje.

Budući da cilj ovog izlaganja nije analiza hrvatskih i slovenskih stajališta po pitanju granice u Piranskom zaljevu, ostaje konstatirati da su pregovarači trenutačno dalje od rješenja nego što su bili na početku pregovora. Nikakve rezultate nije dao niti pokušaj s posredovanjem neutralne osobe od obostranog povjerenja, nekadašnjeg američkog ministra obrane Williama Perryja.

Oko pregovora stvorena je i nepovoljna klima u javnosti. Približavanje stajalištu druge strane ili prihvaćanje pojedinih argumenata druge strane, bilo bi vjerojatno protumačeno kao nacionalna izdaja. Zbog toga su svi pregovarači vrlo oprezni i neskloni iznošenju stajališta koja nisu u duhu prevladavajuće nacionalne retorike. Senzacionalističkim i nekritičkim pristupom problemu napetu atmosferu pojačavaju i mediji. Primjerice, u pisanju medija prevladava "tvrda" etnocentriistička retorika. Medijski prostor dosad se uglavnom davao osobama koje su iznosile argumente u prilog tvrdnjama samo jedne strane. S druge strane mediji nisu nikad naglašavali da se usprkos neriješenom pitanju morske granice u zaljevu ipak odvija prekogranična suradnja, ponajprije u turizmu, da je režim prelaska granice ipak razmjerno liberalan kao i da su veze stanovništva u pograničnom području relativno razgranate.

U postojećoj situaciji na obje strane, čini se, nedostaje političke hrabrosti i dalekovidnosti da se ozbiljnije razmotre rješenja koja bi bila nadomjestak klasičnom teritorijalnom rješenju s diobenom graničnom crtom te nedjeljivom pripadnošću akvatorija samo jednoj strani.

Doduše, alternativna rješenja poput zajedničke uprave ili neke varijante koridorskog rješenja povremeno su se spominjala u novinarskim izvješćima ali nikad se nitko od odgovornih nije javno zalagao za neko od njih. Tek usput valja napomenuti da su se za zajedničku upravu kao alternativu teritorijalnom rješenju u više navrata zajednički založili i hrvatski i slovenski geografi (Gosar-Klemenčić, 2000).

Propusnost državne granice

Bez obzira na činjenicu da granična crta u prvih deset godina postojanja Hrvatske i Slovenije kao samostalnih država nije delimitirana, djelomice čak nije niti dogovorena, preko nje se za to vrijeme odvija uglavnom nesmetan protok ljudi, roba i informacija. Može se reći da teškoće u definiranju granične crte, uključujući i iskrse granične sporove, ipak nisu bitnije narušili protočnost te granice.

Prema podacima iz hrvatskih izvora hrvatsko-slovenska granica daleko je najprometnija i najdinamičnija državna granica. Podaci o graničnom prometu motornih vozila, putnika i robe za 1997. i 1998. govore da na hrvatsko-slovensku granicu dolazi između 62% i 71% ukupnoga graničnog prometa (Statistički ljetopis, 1998). Podaci iz slovenskih izvora o broju putničkih prelazaka granice u razdoblju 1994-98. pokazuju da na hrvatsko-slovensku granicu dolazi oko trećine ukupnog broja prelazaka na sve četiri slovenske granice (Statistični letopis, 1999). Prema tim podacima hrvatsko-slovenska granica na drugom je mjestu po broju prelazaka. Od nje je prometnija slovensko-talijanska granica, a manje su prometne slovensko-austrijska i slovensko-mađarska granica.

Hrvatska i Slovenija obostrano su važni partneri i u turističkoj razmjeni. U razdoblju 1994-98. slovenski su turisti redovito bili među najbrojnijima u Hrvatskoj. Godine 1994. bili su na četvrtom mjestu među posjetiteljima iz inozemstva, 1995. bili su čak prvi po brojnosti, 1996. drugi, 1997. treći i 1998. drugi (Statistički ljetopis, 1998). U prvih šest mjeseci 2000. slovenski su turisti bili najčešći po broju dolazaka, s udjelom od 17,5% u ukupnom broju dolazaka stranih gostiju (Turizam – kumulativni podaci, 2000). Istodobno su ostvarili 16,5% ukupnog broja noćenja inozemnih gostiju po čemu su bili druga po brojnosti nacija, odmah iza Nijemaca. Iznesenim podacima svakako valja pribrojiti i nemali broj Slovenaca koji u Hrvatskoj redovito ljetuju u vlastitim kućama ili u kućama svojih prijatelja.

Znatan se turistički promet odvija i u drugom smjeru, iz Hrvatske u Sloveniju. Prema podacima iz razdoblja 1994-1998. Hrvati su četvrti po brojnosti inozemni posjetitelji u Sloveniji, kako po broju dolazaka, tako po ostvarenim noćenjima (Statistični letopis, 1999). Veći udjel od Hrvatske u turističkom prometu Slovenije imaju jedino Njemačka, Italija i Austrija. Ti se podaci odnose na višednevne posjete i boravke, no valja napomenuti da brojni građani Hrvatske posjećuju

Sloveniju na kratke, jednodnevne izlete tako da su oni ipak najčešći stranci na ulicama slovenskih gradova. To pokazuju podaci o učestalosti prelaska granice prema registraciji vozila. Prema tim podacima vozila iz Hrvatske čine oko trećine cjelunog broja stranih registracija u Sloveniji i su daleko zastupanija od vozila iz bilo koje druge zemlje.

Statistički podaci o prelascima granice i turističkom prometu pokazuju da je hrvatsko-slovenska granica vrlo prometna u oba smjera te da građani i jedne i druge države često posjećuju susjednu zemlju. Sam režim prelaska razmjerno je liberalan, odvija se bez većih kontrola i bez prethodnih preduvjeta, a od dokumenata dovoljno je predočenje osobne iskaznice. Barem što se Hrvatske tiče granica sa Slovenijom svakako je najliberalnija u pogledu režima prelaska. Slovenija je tu u povoljnijoj situaciji s obzirom da ima vrlo liberalan režim prelaska i prema ostalim susjednim zemljama.

Broj prelazaka i prekogranična razmjena svakako bi bili veći kada bi Hrvatska i Slovenija konačno uredile pogranični promet i ozakonile olakšice za stanovništvo u pograničnom pojasu. Sporazum koji regulira ta pitanja načelno je postignut no njegova ratifikacija u parlamentu zapela je na slovenskoj strani.

U skoroj budućnosti na režim prelaska granice i njezinu protočnost svakako će utjecati tzv. schengenski sporazum. Riječ je o sporazumu unutar Europske unije kojim se otvaraju, praktički do fizičkog nestanka, granice unutar Europske unije no uz istodobno pooštavanje režima prelaska vanjskih granica Unije, dakle granica gdje zemlje članice graniče s nečlanicama i preko kojih se ulazi na područje Unije. U postojećoj situaciji takve su granice slovensko-talijanska i slovensko-austrijska. Dobri odnosi i suradnja Slovenije sa susjednim zemljama članicama Unije uvjetovala je da primjena schengenskog režima na spomenutim granicama ne bude tako stroga i striktna kao što je slučaj na nekim drugim granicama preko kojih se ulazi u schengensku zonu. Velike promjene nastupit će, međuti, postane li Slovenija članicom Unije jer će se tada schengenski režim primjenjivati na hrvatsko-slovenskoj granici, odnosno Slovenija će postati zemlja ulaska u Uniju koja će od nje zahtijevati strožu kontrolu i nadzor granice. Iz perspektive hrvatsko-slovenskih odnosa i stalnih nastojanja da se poveća protočnost granice, obveze koje bi Slovenija na se preuzela od Unije bile bi protivne duhu i smjeru razvitka bilateralne suradnje.

U budućnosti sve će važniju ulogu očevidno imati i ilegalni prelasci granice kao i prekogranični kriminal. Riječ je o staroj pojavi koja se, međutim, tek u najnovije smatra prijetnjom nacionalnoj i kolektivnoj europskoj sigurnosti.

Zbog svog zemljopisnog položaja Hrvatska i Slovenija su tranzitne zemlje na postojećim smjerovima kretanja kriminalnih aktivnosti. Opći smjer, posebice kada su ilegalni prelasci u pitanju, ide s istoka i jugoistoka kontinenta prema Europskoj uniji. U Hrvatsku dva su ulazna kraka, iz Jugoslavije i BiH, a iz Hrvatske put se nastavlja dalje ili morem ili, često kopnom u Sloveniju i dalje prema Zapadu (Kusovac, 2000). Hrvatska i Slovenija u tim su aktivnostima, bez imalo svoje volje, pa imaju izražen zajednički interes da se suprostave njihovu daljem širenju.

Manjinsko stanovništvo

Manjinsko stanovništvo često je kamen spoticanja ili pak most suradnje u odnosima dviju susjednih država. U hrvatsko-slovenskim odnosima, međutim, manjine ne igraju odlučujuću ulogu. [toviše, hrvatsko-slovenska etnička međa jedna je od najizrazitijih u Europi, a državna je granica istovjetna etničkoj granici tako da nema znatnijih naseobina Slovenaca u Hrvatskoj niti Hrvata u Sloveniji. Pa ipak, i u jednoj i drugoj državi postoji hrvatsko odnosno slovensko manjinsko stanovništvo. Prema popisu stanovništva 1991. Hrvati su u Sloveniji s oko 54 000 pripadnika i udjelom od 2,7 % u ukupnom stanovništvu bili najbrojnija neslovenska narodnosna skupina. S druge, pak, strane oko 22 000 Slovenaca u Hrvatskoj je 1991. sudjelovalo u ukupnoj populaciji s 0,5 % i bili su treća po brojnosti nehrvatska narodnosna skupina u zemlji.

O položaju obiju narodnosnih manjina, Hrvata u Sloveniji i Slovenaca u Hrvatskoj, vrijedi približno ista ocjena. Pripadnicima manjina omogućena su temeljna manjinska prava, ponajprije pravo na udruživanje. I jedna i druga manjina razmjerno je dobro integrirana u svoje sredine, a isto tako i dobro primljena od strane većinskog naroda pa postojanje manjina nije izvor sporova između dvije države. Međutim, i jedna i druga manjina imaju stanovitih primjedbi na postojeća ustavna i zakonska rješenja. Ni Slovenija ni Hrvatska ne tretiraju hrvatsku odnosno slovensku manjinu kao tzv. autohtone manjine, dakle teritorijalno "ukorijenjene" zajednice, nego kao pripadnike tzv. ekonomske migracije. Susljedno takvom pristupu Hrvati u Sloveniji ne uživaju zakonodavnu skrb kakvu uživaju daleko manje brojni Mađari ili Talijani. S druge strane, Slovenci u Hrvatskoj, iako su brojčano jedna od brojnijih manjinskih zajednica, nisu spomenuti u preambuli važećeg Ustava, u točki gdje se poimence nabrajaju narodnosne manjine. Istini za volju ni jedna ni

druga manjina nisu dosad bile naročito glasne i ustrajne u kritici navedenih zakonskih rješenja koja očividno njihov društveni položaj ne reguliraju na najpovoljniji način.

Geopolitička percepcija

U odnosima dviju susjednih država, kao i u odnosima dvaju naroda vrlo važno mjesto pripada tradicionalnoj slici ili svojevrsnoj geopolitičkoj percepciji, koju je jedna strana formirala o drugoj strani na temelju povijesnog iskustva i naslijeđa. Pojedini autori (Dijkink, 1996) u sličnom značenju koriste i pojam geopolitičke vizije. Temeljne pretpostavke za postojanje geopolitičke vizije su emocionalan odnos povezanosti s teritorijem i ekskluzivistički pristup "mi-i-oni". U okviru svake nacionalne retorike geopolitičkim percepcijama pripada važno mjesto. Otpornost tradicionalističkih shvaćanja i geopolitičkih percepcija na promjene katkad je vrlo velika pa njihov udjel u bilateralnim odnosima može biti znatan.

U vezi s pojmom geopolitičke percepcije je i geopolitički kod, skup strateških pretpostavki na kojima se temelji vanjska politika (Taylor, 1989), odnosno, krajnje pojednostavljeno, "popis prijateljskih i neprijateljskih država" (Dijkink, 1996). Tradicionalna prijateljstva odnosno neprijateljstva mogu biti dobra ili loša podloga današnjih odnosa.

Za ovu prigodu pokušat ću ukratko ocijeniti postojanje i sadržaj geopolitičkih percepcija te njihov utjecaj na današnje hrvatsko-slovenske odnose. Ponajprije valja uočiti da je povijesno naslijeđe u odnosima Hrvata i Slovenaca, nekonfliktno. U povijesti hrvatsko-slovenskih odnosa, koji su zbog specifičnih političkih uvjeta ponajprije odnosi dvaju susjednih naroda a tek u najnovije vrijeme i odnosi dviju susjednih država, nema niti jedna epizoda u kojoj su dva entita stajala na suprotstavljenim stranama.

U većem dijelu prošlosti riječ je bila o narodima koji nisu imali vlastitu državu ili je, pak, njihova nacionalna jedinica bila uklopljena u sastav većih državnih cjelina. Oba naroda iskusila su i političku podjelu nacionalnoga prostora, bilo da je riječ o podjeli na više političkih cjelina u okviru jedne cjeline – podjela slovenskoga prostora između austrijskih pokrajina Kranjske, Koruške i [tajerske, Gorice odnosno hrvatskoga prostora u 19. stoljeću na Hrvatsku-Slavoniju, Dalmaciju, Istru – ili pak o podjeli gdje su se pojedini dijelovi nacionalnoga prostora našli u sastavu dviju ili više različitih političkih

cjelina, primjerice Habsburškoga carstva i Venecijanske republike. Bez vlastite države u većem dijelu povijesti, i hrvatsko i slovensko politogenetsko naslijeđe obilježeno je ponajprije podređenošću i nastojanjima k nacionalnoj integraciji. Kao dva entiteta sa sličnim povijesnim iskustvom; Hrvati i Slovenci mogu dobro razumijeti jedni druge što nije uvijek slučaj sa susjednim narodima.

Nadalje, važno je uočiti kako je hrvatsko-slovenska granica jedna od najčišćih etničkih međa u Europi. Europsko iskustvo u tom smislu obiluje primjerima da se područje naseljenosti dva susjedna naroda barem u jednom dijelu preklapa, a područje preklapanja obično je i sporno područje u odnosima susjednih nacionalnih država. Duž hrvatsko-slovenske granice, međutim, takvih prijepornih područja jednostavno nema i državna je granica u tom svjetlu nesporna, što je rijedak slučaj u europskim razmjerima.

Hrvatsko i slovensko duhovno i kulturno naslijeđe, kao sastavnice nacionalnoga identiteta, također pokazuju visok stupanj podudarnosti. U najvećem dijelu svoje prošlosti područja današnje Slovenije kao i današnje Hrvatske bila su u sastavu političkih cjelina koje se ubrajaju u srednjoeuropske odnosno zapadnoeuropske geopolitičke makroregije. Jedino u 20. stoljeću, osobito u drugoj polovici tog stoljeća, i Hrvatska i Slovenija, kao republike članice jugoslavenske komunističke federacije, bile su u sastavu istočno-europske makroregije. Izvod o povijesnoj pripadnosti slovenskoga područja europskim makroregionalnim geopolitičkim cjelinama kojeg je za Sloveniju pripremio I. Gams (1991), u najvećoj se mjeri može "prepisati" i za Hrvatsku.

U kontekstu pripadnosti istim povijesnim i geopolitičkim cjelinama, ipak valja naglasiti da postoji razlika između hrvatskih i slovenskih krajeva u smislu njihove pozicije unutar tih cjelina. Za hrvatske krajeve karakterističan je položaj uz među, na samome rubu Srednje Europe, dok su se slovenske zemlje nalazile dublje u unutrašnjosti. Slovensko povijesno iskustvo u tom je kontekstu manje stresno, za razliku od hrvatskoga koje je, opterećeno dugotrajnom "graničnošću", u pojedinim razdobljima bilo izloženiije ratnoj destrukciji ali i migracijskim utjecajima s druge strane granice. U hrvatskom je naslijeđu, dakle, bitna perifernost unutar međa Srednje Europe kao i veća izloženost utjecajima iz tzv. balkanskog odnosno jugoistočnoeuropskoga kulturnoga kruga, dok Slovenija takvim utjecajima nije bila uopće izložena sve do nastanka jugoslavenske države. Ta razlika nema izravnih posljedica po same

hrvatsko-slovenske odnose, no pokazuje se vrlo bitnom u današnjem pozicioniranju država u Europi.

Kao jedno od bitnih obilježja hrvatsko-slovenskih odnosa već je istaknuta neprijeporna etnička međa naseljenosti dva naroda. Tome pogoduje činjenica da je nacionalni identitet s jedne i druge strane te međe vrlo jasno i točno definiran te da ni po tom pitanju nema nikakvih spornih točaka. Iako hrvatsko i slovensko materijano i duhovno kulturno naslijeđe nosi pečat dominantne pripadnosti istom, srednjoeuropskom kulturnom krugu, riječ je o dvije odvojene kulture s vrlo malo ili nimalo sadržaja na koje pravo polažu obje strane i oko kojih su se sporile ili se spore. Tako jasnom kulturnom "razgraničenju" pogoduje činjenica da su hrvatski i slovenski jezik dva odvojena jasno definirana jezika, međusobno dovoljno razumljiva da se na njima može komunicirati ali istodobno i dovoljno udaljena da se izbjegnu sve zamke koje mogu proisteci iz nejasnih jezičnih međa. Koliko jezična bliskost i nejasna situacija mogu biti generator konfliktnih međunacionalnih odnosa, drastično pokazuje primjer hrvatsko-srpskih odnosa.

Zemljopisna blizina, etnička i jezična srodnost i dugotrajna zajednička pripadnost istim političkim zajednicama uvjetuju da Hrvati i Slovenci jedni druge doživljavaju kao vrlo bliske narode. Zemljopisni položaj pak, činjenica da je Slovenija smještena zapadno od Hrvatske te da ima kopnenu granicu sa Italijom i Austrijom i da istodobno dijeli Hrvatsku od tih dviju zemalja, razlog je što se Slovenija u hrvatskoj geopolitičkoj percepciji katkad doživljava kao prepreka u povezivanju sa pravim Zapadom. S druge pak strane, gledano iz slovenske perspektive, Hrvatska je zemlja koja se nalazi istočno, odnosno južno od Slovenije i da njezina granica jedina je bivša "jugoslavenska" granica za Sloveniju. Iz tog razloga u slovenskoj percepciji moguće je i Hrvatsku katkad smatrati dijelom nepoželjnog "Juga" koji budi negativne asocijacije.

Jednostavne činjenice kao što su zapadni položaj Slovenije u odnosu na Hrvatsku odnosno "južni" položaj Hrvatske u odnosu na Sloveniju bit će i u buduću vrlo važne odrednice uzajamne geopolitičke percepcije dviju susjednih zemalja, jasno u kontekstu europske geopolitičke i političko-geografske situacije.

Zaključak

U prvih deset godina nakon uspostave Hrvatske i Slovenije kao neovisnih država, na njihovu međusobnu suradnju utjecali su brojni političkogeografski čimbenici. Izrazito povoljnom pokazala se činjenica da postojanje manjina ne opterećuje suradnju. Kao povoljna podloga za razvitak suradnje pokazala se i geopolitička percepcija temeljana na povijesnom nasljeđu. Slovenija i Hrvatska nisu naslijedile nikakva povijesna opterećenja koja bi mogla biti preprekom razvitku dobrih odnosa. Riječ je o dvije susjedne kulture s mnogo dodirnih ali bez spornih točaka. No usprkos dobrih preuvjeta suradnja se nije razvila u očekivanoj mjeri. Kao jedan od glavnih problema u bilateralnim odnosima nakon stjecanja neovisnosti pojavilo se pitanje delimitacije državne granice na kopnu te razgraničenje na moru. Nekadašnja republička granica postala je međunarodnom granicom no u postupku delimitacije susjedne su države naišle na teškoće. Na nekoliko manjih spornih pitanja duž kopnene granice nadovezuje se otvoreno pitanje razgraničenja na moru oko kojeg su susjedne države zauzele prilično udaljena stajališta. Rješenje postojećih graničnih sporova nameće se u političkogeografskom kontekstu kao primarno. Povoljna okolnost jest što postojanje graničnih sporova nije u većoj mjeri utjecalo na propusnost granice koja je svakako najotvorenija granica od svih granica između država nasljednica Jugoslavije.

Bibliografija i izvori

- Dijkink G., 1996: *National Identity and Geopolitical Visions*. London and New York: Routledge.
- Gams I., 1991: *The Republic of Slovenia – Geographical Constants of the New Central-European State*. *GeoJournal* 24.4, p.331-340.
- Gosar A., Klemenčić M., 2000: *Les Problèmes de la délimitation de la frontière Italie-Slovénie-Croatie en Adriatique septentrionale*. In: Sanguin A. L. (ed.), *Mare Nostrum. Dynamiques et mutations géopolitiques de la Méditerranée*, pp. 123-134.
- Kusovac Z., 2000: *People trafficking: Europe's new problem*. *Jane's Intelligence Review* Vol. 12, No. 9, p. 53-55.

Statistički ljetopis 1998. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Zagreb, 1998.

Statistični Letopis 1999. Statistični urad Republike Slovenije. Ljubljana 1999.

Taylor P. J., 1989: Political Geography. Second edition. Harlow: Longman Group UK.

Turizam – kumulativni podaci. priopćenje 4.4.2/6. Državni zavod za stitistiku Republike Hrvatske. Zagreb, 12. rujan 2000.

POLITICO-GEOGRAPHICAL ASPECTS OF CROATIA-SLOVENIA RELATIONS IN THE 1991-2000 PERIOD

Summary

Croatia-Slovenia relations during the first ten years after gaining independence have been influenced by numerous factors of political-geographical nature. The existence of respected ethnic minorities on both sides of the border proved to be no obstacle for cooperation. Geopolitical perception, based on historical inheritance, also proved to be a stimulating factor. Slovenia and Croatia have not inherited historical problems to burden their present-day relations and to be obstacle to develop their friendly relations. Croatia and Slovenia are two neighbouring cultures and societies with many connecting elements and almost no conflicting points. But in spite of favourable preconditions, cooperation did not develop accordingly. Delimitation, especially of maritime boundary, surfaced as a dispute. Former boundary-line between Croatia and Slovenia as Yugoslav republics was generally accepted to become international border, but during delimitation neighbouring states faced problems to reach full consent. There are several minor disputes along the land boundary, but maritime delimitation seems to be the biggest problem. Two countries have expressed different viewpoints upon the issue. Resolution of existing border disputes is an outstanding politico-geographical issue. On the positive side it must be stressed that the existence of border disputes did not influence permeability of the Croatia-Slovenia border, which is by far the most open among all borders between successor states of the former Yugoslavia.